

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Qvæst. 1. Qvmodo priuatio principier corpora naturalia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

ex materia, quæ ex se est indifferens ad vtrumque: & similiter forma aquæ est principium physicum, cur aqua recipiat violenter calorem potius, quam frigus; & forma cæli est principium, cur cælum moueatur naturaliter motu suo circulari.

DISPUTATIO V.

DE PRIVATIONE ET VNIONE.

In hac Disputatione consequenter ad tractatum de duobus principiis corporis naturalis agitur de tertio principio, quod diximus supra esse Priuationem: & quia de eo paucissima hic examinanda sunt, ne disputatio breuior esset, agendum etiam videbatur in ea de vnione, quæ requiritur, vt forma tollat priuationem, & vt sequatur compositum, de quo agendum erit disputatione sequenti.

QVÆSTIO I.

Quomodo Priuatio principiet corpora naturalia.

1. **S**uppono priuationem secundum omnes esse carentiam formæ in subiecto apto habere formam, & consequenter distingui solū à negatione per connotationem istius aptitudinis: vnde etiam sequitur, quod priuatio duobus modis possit tolli à subiecto, primo per positionem formæ, quæ priuat, secundo per ablationem istius aptitudinis, si auferri possit sine destructione subiecti.

Suppono secundò ex dictis in Logica in disputatione de ente rationis, priuationem non esse ens rationis, cū sit in rebus independentem ab omni operatione intellectus & potentie cuiusvis vitalis; an autem debeat dici ens reale priuatum, est quæstio de nomine: & si intelligatur per ens reale priuatum aliquid, quod non est ens rationis, nec ens reale positum, melius dicitur, quod sit ens reale priuatum: imò potest dici absolute & simpliciter ens reale, quatenus ens reale opponitur enti rationis, seu quatenus omne illud dicitur reale, quod non est ens rationis. Sumit autem specificationem suam à forma, cui opponitur non intrinsece, quasi forma esset de eius essentia; sed extrinsece, quatenus ex eo, quod priuat tali forma, cognoscitur, quod distinguatur specificè à priuatione, quæ priuat alia forma speciei distincte; tot autē debent dici esse priuationes, quot sunt formæ realiter distinctæ, quibus priuatur subiectū: si enim vna sufficeret, adueniente vna forma nō tolleretur priuatio, & sic forma & priuatio essent simul, quod implicat.

Quid requiritur ad priuationem

2. **S**uppono tertio, vt aliquid habeat priuationem proprie dictam, non sufficere quod habeat carentiam formæ & aptitudinem remotam, quia alias catulus ante nonū diem diceretur cæcus, id est priuatus visu, quod est cōtra communem modum loquendi Philosophorum, à quo in questione de nomine non est recedendum. Itaque requiritur ad priuationem talis aptitudo, vt pro eodē instāti reali, pro quo dicitur res priuata, possit naturaliter habere formam priuatam, & si habeat aliquid impedimentū, non magis petat naturaliter pro illo instāti habere illud impedimentū, quam ipsā formam. Et hinc patet, cur catulus ante nonū diē non dicatur priuatus visu ex eo, quod ante illum diem habeat impedimentum ne possit recipere visu; materia vero habens formā ligni dicatur habere priuationem formæ ignis, quamuis habeat impedimentū positum ne possit recipere formā ignis; nā disparitas est, quod catulus sperat habere naturaliter istud impedimentū ante illū diem ita, vt naturaliter nō possit habere visu ante illū diem; materia vero nō petat habere naturaliter potius formā ligni, quo impeditur à forma ignis, quam ipsam formam ignis: cuius indicium est, quod naturaliter pro illo instāti possit esse sub forma

ignis tam bene quam sub forma ligni, licet per accidens sit sub forma ligni ex eo, quod antecederet ad illud instans non fuerint applicatæ causæ productiue formæ ignis.

CONCLUSIO I.

3. **N**on requiritur ad generationem, quod priuatio præcedat formam tempore in materia, neque extra materiam. Hæc est conformis principiis Doct. 2. d. 1. q. 2. & eam sequitur Auerſa quæst. 10. de rerum principiis; est autem contra Thomistam communiter, & contra *Maſtrium* disp. 4. quæst. 3. quamuis forte in re quæstio sit de nomine.

Priuatio non necessaria præcedit generationem tempore.

Probat quoad primam partem, quia generationem vermis ex speciebus sacramentalibus nō præcessit tempore materia, quandoquidem, vt communiter tenent Theologi esse de fide, non sit vlla materia sub illis speciebus, ex qua fieret illa generatio, & consequenter à Deo miraculose produceretur: ergo non præcessit priuatio in materia tempore istam generationem.

Confirmatur, quia si Deus produxit de nouo materiam sine vlla forma in instāti. A. & in eodem instāti applicaret ipsi ignem taliter, vt posset formam suam in illa producere, fieret generatio ignis, & tamen non præcessisset illam tempore priuatio in materia, quandoquidem materia ipsa taliter non præcessisset.

4. **E**t si dicatur ad hæc, quod illæ actiones non sint generationes. Contra, quia non potest vllum prorsus discrimen intrinsecū assignari inter actionem, qua ignis produceret formam ignis in materia tempore præexistente suam actionem, & actionem, qua produceret formam ignis in materia non præexistente: ergo si illa esset generatio, & hæc etiam erit generatio: quid enim conducit ad variationem actionis, quod materia præcesserit tempore vel non præcesserit, quando siue præcesserit, siue non præcesserit, semper habet eundem terminum ad quem, tam totalem, id est compositum, quam formalem, id est formam, præsertim cum forma etiam produceretur cum dependentia à materia tam in vno casu quam in altero.

Confirmatur, quia tam bene posset dici quod actio, qua produceretur aliquid ex materia prius habente formam ligni, distingueretur essentialiter, & specificè ab actione, qua produceretur aliquid ex ea, si prius haberet formam aquæ, quam quod actio qua produceretur aliquid ex ea prius tempore existente, distingueretur specificè ab actione, qua produceretur aliquid ex ea non prius tempore existente: ergo sicut istud absurde diceretur, ita & hoc.

Probat utraque pars in prima rerum creatione Deus potuit generare ignem, & tamen tum non præfuisse priuatio tempore, nec in materia, nec extra materiam, quandoquidem nec ipsum tempus præfuerit.

5. **P**robat ut secundò, quia Deus ab æterno potuit generare aliquid compositum, cum in hoc nulla sit implicancia: sed in tali casu non præcessisset generationem illam priuatio in materia, nec extra materiam. Et quamuis aliqui negent hoc posse fieri, tamen reuera repugnantia non est ex parte generationis, quasi generatio essentialiter peteret, quod præcederet ipsam tempore priuatio: sed ex aliis capitibus, de quibus alias.

Confirmatur, quia potest optime intelligi, quomodo necessaria sit priuatio ad omnem generationem, & quomodo sit principium intrinsecum ipsius, quamuis non præcesserit tempore, vt statim ostendimus: ergo non est necesse vt præcedat tempore. Consequentia patet, quia ideo solum asseritur necessitas talis præcedentiæ, quia alias sequeretur, quod non esset intrinsecum & necessarium principium.

Obiicit ex *Maſtrio*: productio qua produceretur compositum ex materia, in qua non præcessisset tempore priuatio, non esset generatio, sed creatio: ergo vt priuatio principiet corpora generata, debet præesse tempore.

Confirmatur, quia secundum *Scotum* 4. d. 11. quæst. 4. creatio & generatio differunt penes terminum à quo: sed creatio habet pro termino à quo negationem extra genus, quæ scilicet non inest vlli subiecto; ergo generatio debet habere

habere negationem in genere, seu subiecto pro termino à quo.

Respondetur negando antecedens, cuius oppositum patet ex eo, quod ignis applicatus materiae dispositae posset ex ipsa producere alium ignem; sed non potest creare; ergo productio compositi ex materia non præsupposita tempore non necessario est creatio.

Ad confirmationem dico, quod generatio & creatio distinguantur penes terminum à quo, quatenus terminus à quo creationis, est negatio rei creatæ secundum se totam, ita, ut nec subiectum quidem ipsius præcesserit; terminus vero à quo rei generatæ sit negatio ipsius, non tamen ita quin præcesserit materia ipsius saltem naturæ, & quin etiam præcesserit aliquo modo negatio formæ ipsius in subiecto, seu materia eius.

CONCLUSIO II.

7. *Ad generationem requiritur ut priuatio sit prius natura in materia, quam forma, non tamen positue, sed negativæ.* Hæc est Scoti supra & Aueris.

*Probat*ur, quia præcedere debet formam aliquo modo, quandoquidem sit terminus à quo generationis; ergo cum non debeat præcedere tempore, debet præcedere natura.

Confirmatur, quia non potest intelligi generatio, ut mutatio est, quin intelligatur per ipsam materiam transire à non esse formæ ad formam; ergo necessario debet prius intelligi non esse formam in materia, quam ipsa forma, ut intelligatur generatio. Antecedens, præterquam quod patet ex definitione mutationis, probatur ulterius, quia si materia haberet formam ex se, non posset intelligi mutari ad formam ex se: ergo ut intelligatur mutari, debet intelligi non habere formam ex se; ergo debet intelligi sub non esse formæ quantum est ex se, & consequenter sub priuatione.

Confirmatur secundo, quia aliàs priuatio non esset principium intrinsecum generationis.

8. *Dices* esse principium intrinsecum generationum, quæ modo naturali sunt, non vero quæ supernaturaliter, aut à solo Deo fiunt.

Contra, quia sic etiam posset dici quod forma, quæ præcedit formam generandam, esset principium generationis, & etiam priuatio ipsius, quod est secundum omnes absurdum. Probat sequela, quia tam necessario in generationibus, quæ à causis secundis modo naturali sunt, alia forma præcedit formam generandam, quam priuatio formæ generandæ, & etiam tam necessario ponitur priuatio formæ destruedæ, quæ ante fuit, quam priuatio formæ generandæ: ergo tam erunt intrinseca principia generationis forma destrueda, & eius priuatio, quam forma generanda, & eius priuatio.

9. *Probat*ur secunda pars, quia quidquid est positue prius natura alio, est simul tempore cum ipso, omnia enim instantia naturæ clauduntur in unico instanti reali temporis: ergo si priuatio sit prius natura positue in materia, quam forma, erit simul tempore cum forma, & sic priuatio & forma ipsi opposita erunt in eodem instanti temporis, quod implicat.

Confirmatur, quia materia est prius natura positue, quam forma, & simul tempore cum forma, & idem est de animali respectu rationalitatis, & ceteris omnibus: ergo quod est prius natura positue quam aliud, est simul tempore cum illo.

*Probat*ur tertia pars, quia si debet esse prius natura, & non sit positue prius, debet esse negativæ prius.

Confirmatur explicatio quid sit priuationem esse prius naturæ negativæ, quia hoc non est aliud, quam quod priuatio formæ reuera inesset materiae pro instanti generationis, si non fuisset per generationem forma producta in ipsa: sed certum est, quod hoc sit verum: ergo certum est, quod priuatio sit prius natura negativæ in materia, quam forma, etiam in instanti generationis.

CONCLUSIO III.

10. *Priuatio per hoc principiat, quod non sit, seu ut alij dicunt, per suum non esse.* Hæc videtur esse magis communis, & probatur, quia tam principiat, quando educitur

forma: sed quando forma educitur, priuatio non est, aliàs forma, & priuatio essent simul realiter: ergo.

Et si dicatur, illud quod non est non posse principiare.

Respondetur hoc esse verum de principio realiter influente, aut realiter constituyente, non vero de principio, quod habet solum esse tale per hoc, quod sit terminus à quo, ut est priuatio.

Dices, ad hoc ut sit terminus à quo generationis, debet materia recedere ab ipso ad formam: sed iam dictum est quod non sit necesse ut sit priuatio in materia ad generationem: ergo non est necesse, ut materia transeat ab ipso, & consequenter non est necesse ut sit terminus à quo generationis.

Respondetur distinguendo maiorem, positue vel negativæ, concedo; positue tantum, nego maiorem. Similiter distinguo minorem. Si autem quæras quid sit materiam negativæ transire de priuatione ad formam.

Respondetur non esse aliud, quam eam habituram fuisse priuationem si non habuisset formam, & non habere priuationem, quia habet formam.

ADDITIO.

Doctrinam, quam propono hac quæst. num. 1. Maius disp. 2. Met. num. 275. asserit adeo aperte esse falsam, ut nec in meis propriis principiis consistere possit, quia secundum me disp. 18. Met. num. 6. ens quod directe opponitur enti rationis, est ens reale; unde si priuatio dici potest ens reale prout ens reale opponitur enti rationis, sequitur priuationem esse ens posituum.

Sæpe infelicitate mecum contendit Maius; sed vix unquam quam hic infalcius, nam est evidens ex terminis, quod si caperetur ens reale sic, ut significaret quidquid opponeretur enti rationis, hoc est pro omni eo siue posituo, siue negativæ, quod non est ens rationis, quo sensu manifestum est me fuisse locutum in hac quæstione, negationes reales ac priuationes omnes, quæ non sunt entia rationis, deberent esse entia realia; nec hoc magis impugari potest, quam totum esse maius sua parte.

Deinde licet ego concesserim in Metaphysica loco citato ens reale posituum opponi enti rationis directe, non tamen dixi, nec potui dicere, quod negatio realis non etiam opponeretur ipsi, cum sit evidens, quod non sit, nec possit esse ens rationis; unde illa consequentia Maius: ens reale posituum est, quod directe & immediate opponitur enti rationis, & negatio dici potest ens reale, prout ens reale opponitur enti rationis: ergo est ens reale posituum, nihil prorsus valet; quia non solum ens reale posituum opponitur enti rationis; nec quando ego dixi, quod negatio esset ens reale simpliciter, quatenus ens reale opponitur enti rationis, id intellexi de ente reali posituo; sed sensus manifestus erat, & quem quicumque vel mediocris iudicii perciperet, quod capiendum ens reale simpliciter pro omni eo, quod opponeretur enti rationis, negatio esset ens reale.

Deinde num. 278. conatur probare quod negationes & priuationes non debeant dici entia realia, nec absolute ut ego dixeram, nec cum addito nempe priuatiua, aut negatiua, ut dicunt alij; quia ens reale ut sit ex suo primario conceptu dicit quid posituum: ergo implicat in adiecto dicere ens reale negativum. Probat antecedens, quia posituum & negativum contradictorie opponuntur: ergo nedum opponuntur secundum rationes positui & negatiui; sed secundum rationem ipsam entis, seu tanquam ens reale & tanquam non ens reale. Probat consequentia, quia si non opponerentur in ratione entis realis, tunc non opponerentur ut pura affirmatio & pura negatio; tum quia negativum ita directe opponitur posituo, ut tollat quidquid posituum ponit: sed in ratione positui inuenitur ratio entis realis: ergo ens reale ut sit non involuitur in ratione negatiui; tunc tandem quia quærit quid dicat ratio illius entis, quod negativum appellatur, & quare negativum & priuatiuum appellatur; si enim tale dicitur quia

Nn 3

exclu

Priuatio principiat per suum non esse.

excludit omnem rationem entis reale, habetur intentum, quod est purum nihil, & quod abusiue dicatur ens negatiuum reale, cum potius deberet dici realiter non ens; si autem dicatur negatiuum, quia tollit formam oppositam, licet etiam in se aliquam entitatem habeat, hoc non tollit, quin sit ens positium intrinsecè & formaliter.

Quod hæc impugnationes Mastrij nihil prorsus concludant, nec faciant ad rem, condonandum est, quia proposuit improbare, quod improbari reuera nequit; sed impossibile aggredi non deberet.

Dico ergo ex suppositione, quã admittit ipse Mastrius, quod datur à parte rei ante opus intellectus negationes & priuationes, quæ nõ sunt entia rationis, nõ posse quæpiam rationis capacem dubitare, quin capiendo per ens reale, quidquid est à parte rei & nõ est ens rationis, negationes tam bene ac proprie vocari entia realia quam ipse Mastrius, & capiendo per ens reale negatiuum & priuatiuum, quod est à parte rei, & nullam formalitatem positiuum includit, nõ posse controuerti, quin negationes & priuationes sint entia priuatiua & negatiua: nec aliud ego, & illi alij, quos impugnat Mastrius, interdimus quã hoc quod euidentissimè esse confirmo: quia certe posset homines instituere has voces ens reale ad significandum quodcunque, quod nõ est ens rationis, siue sit positium siue negatiuum, & posset instituere has voces; ens reale priuatiuum & negatiuum ad significandum negationes & priuationes reales, voces enim sũt ex instituto: sed si hoc fieret, esset verũ quod ego docui, & illi alij, quos Mastrius impugnat. An autem de facto sit illa institutio, est mera quæstio de nomine: sed nõ est dubitandi locus, quin, quod ego dixi, sit de facto etiã verum, quia dixi tantũ quod capiendo ens reale, prout opponitur enti rationis, hoc est prout tale diceretur, omne illud, quod nõ esset ens rationis, negationes & priuationes absolute & simpliciter posset vocari entia rationis. Quod etiã de facto sit illa institutio de ente reali priuatiuo & negatiuo, sufficiẽter probatur per consensũ Authorũ, qui illo modo loquuntur; quamuis generaliter nõ esset admissa ab omnibus: nam Authores particulares aliquando vtuntur modo loquendi nouo ad declarandos suos coceptus, & quando significant sufficienter, quod volunt, sæpe faciunt optime. Ex quibus facile patet impugnationes Mastrii esse cæteris suis simillimas, sed placet respondere sigillatim.

Ad primam, Respondeo primò quamuis de facto ens reale simpliciter acceptum dicatur de ente positio, tamen non inde sequi, quin si caperetur prout opponitur enti rationis, seu prout omne illud diceretur ens reale, quod non esset ens rationis, posset priuatio & negatio dici ens reale; hoc est autem quod ego dico, unde prima hæc improbatio nihil facit contra me.

Respondeo secundo, directe negando consequentiam; quia sicut licet esse hominem, ex primaria significatione significat illud, quod est animal rationale, tamen non sequitur, quin aliquid quod non est, nec potest esse tale animal, dicatur homo cum aliquo adiuncto ex quo datur intelligi, quod non significet tale animal, sed aliquid aliud, vt patet ex eo, quod aliquid, quod non est tale animal vocatur homo secundum quid, verbi gratia, homo pictus: ergo quamuis ens reale significet primario ens reale positium, potest tamen cum adiuncto, ex quo datur intelligi, quod non capiatur in illa significatione, dici de aliquo, quod non sit tale ens: sed tale additum est ly negatiuum, vel priuatiuum: ergo potest dici de priuatione, quod sit ens reale priuatiuum.

Respondeo tertio, negando etiam consequentiam; quia quamuis ex primaria significatione significaret ens positium, posset tamẽ ex secundaria significatione significare aliquid, quod nõ est ens positium propter proportionem, quam haberet cũ ente illo reali positio, sicut patet de Ly sano & alijs similibus analogis: sed negatio aliquã habet proportionẽ cam ente reali positio, quatenus scilicet potest esse à parte rei absque fictione, tam bene quam ens positium: ergo posset vocari ens reale ex

secundaria institutione & quidẽ congruentissime, quando ageretur de distinctione ipsius ab ente rationis, & à fortiori posset vocari ens reale negatiuum aut positium.

Quod vltèrius confirmo, quamuis non sit necesse: quia ipsam ens ex prima sua institutione significat ens reale positium, & tamen potest dici & dicitur de facto de ente rationis cum particula denotante, quod non capiatur pro ente reali, verbi gratia, cum ly rationis: ergo idem dici potest de ente reali, quod cum particula denotante, quod non capiatur pro ente reali positio, dici possit de aliquo, quod non sit tale ens reale, non obstante sua prima institutione.

Ad probationem antecedentis adductam à Mastrio, concedo totum; quia sine dubio negatio opponitur enti positio in omni ratione positio quam includit & consequenter negatio non dicit ens reale positium, nec aliquid positium in ente reali positio; nec vllus oppositum somniatur; sed inde non sequitur quin negatio possit dici ens reale negatiuum, quia per hoc non denotatur, quod aliquid positium inclusum in ente reali inuoluatur; sed potius oppositum; nec sequitur etiam, quod non possit dici ens reale; non quidem prout ens reale significat quid positium reale, sed prout capitur pro omni eo, quod non est ens rationis.

Ad primam probationem consequentiam ipsius, concedo quod negatio opponatur enti reali positio in ratione entis realis positio & entis realis simpliciter, & secundum primariam institutionem; sed nihil inde sequitur ad positum contra nos. Similiter etiam peccat secunda probatio consequentiam, quæ tota posset concedi absque præiudicio aliquo nostro, sed respõdeo tamen aliter distinguendo consequens: ergo ratio entis realis vt sic, quatenus significat ex primaria institutione ens positium reale non inuoluitur in negatiuo concedo: ergo ratio entis realis negatiui non inuoluitur in ipso, aut ratio entis realis prout ex secundaria institutione significat omne illud, quod opponitur enti rationis, non inuoluitur in ipso, nego consequentiam, quia hæc ratio non necessario importat positium; quid.

Ad tertiam probationem, Respondeo per ens reale, quod dicitur de negatiuo intelligi aliquid, quod est à parte rei absque fictione, & illud dici negatiuum, quia nihil positium in se includit, unde excludit omnem rationem entis realis vt sic, prout ens reale ex primaria institutione significat ens reale positium; non vero excludit rationem entis realis negatiui magis, quã homo pictus excludit rationem hominis picti, licet excludat rationem hominis veri, nec excludit rationem entis realis absolute, prout tale dicitur omne, quod nõ est ens rationis.

QVÆSTIO II.

An, & quid sit vnio materie ad formam.

11. **O**mnes concedunt materiam, & formam vniri debere inter se physice ac intime ad hoc, vt constituent totum per se substantiale, sed difficultas est, per quid formaliter vniantur, seu in quo consistat formaliter vnio ipsarum. Aliqui putant materiam & formam intime vniri seipsis, supposita indistantia earum, ac intima præsentia, nec ad hoc requiri aliquam entitatem superadditam ipsis, qui esset modus absolutus, aut respectus. Ita Occamus 1. d. 3. o. q. 1. Greg. d. 28. q. 2. Aureolus. 4. d. 44. Caiet. 3. p. q. art. 7. Ioannes à S. Thoma q. 6. a. 3. Alii vero tenent requiri aliquid tertium, quod sit nexus & vinculum earum: sic Scotus 2. d. 3. q. 4. & in 4. d. 12. quem præter suos omnes sequuntur principales Thomistæ, & recentiores, quos citant & sequuntur Complutenses disp. 6. q. 2. Auerſa qu. 19. sect. 5. Arriaga disp. 4. sect. 1. Inter hos autem authores est alia controuerſia, an illud tertium sit respectus, vel modus positius absolutus. Scotista tenent, quod sit respectus, reliqui existimant, quod sit quid positium absolutum.

CONCLUSIO I.

12. *Requiritur aliquid distinctum realiter inter materiã, & formam per quod formaliter vniantur.* Hæc est communior cum secunda sententia contra primam.

Probatũr, quia impossibile est, aliquid prædicatum reale

Vnio est
quid distinctum
à rebus
vniatis